

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. กระทบ ทงธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๖/๒๕๔๓

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. การให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมือง ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทน ตำแหน่งที่ว่างในเขตเลือกตั้งนั้น ตามมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ มีข้อความ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของนายมารุต บุนนาค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก ๔๒ คน รวมจำนวน ๔๓ คน ซึ่งเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยเฉพาะการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดร่วม กันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างในเขตเลือกตั้งนั้น ตามมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๒)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ ได้ความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๑ บัญญัติ ให้มีนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะ นายกรัฐมนตรีนั้นต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนรัฐมนตรีอื่น รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติ ให้แต่งตั้งจากผู้ใด ย่อมหมายความว่า แต่งตั้งได้จากผู้ที่มีความเหมาะสม มีคุณสมบัติ และไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๖ ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา เพียงแต่มาตรา ๒๐๔ ห้ามมิให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกัน เพราะรัฐธรรมนูญไม่ประสงค์จะให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่ทั้งฝ่าย นิติบัญญัติ และฝ่ายบริหารในเวลาเดียวกัน อีกทั้งมาตรา ๕๐ บัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทน ราษฎรและวุฒิสภา โดยมาตรา ๕๘ บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกห้าร้อยคน โดยเป็นสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งสี่ร้อยคน และสมาชิกแบบบัญชีรายชื่อหนึ่งร้อยคน มาตรา ๑๒๑ บัญญัติให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งสองร้อยคน และมาตรา ๑๕๕

บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ด้วยเหตุนี้ สถานะและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งแบบใดและสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นเช่นเดียวกัน แตกต่างกันเพียงวิธีการได้มาซึ่งกำหนดโดยรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น การที่มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่านั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ในกรณีที่บุคคลดังกล่าว ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลบังคับเฉพาะบุคคลที่อยู่ในสถานะดังกล่าว ซึ่งไม่รวมถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และสมาชิกวุฒิสภา ที่อาจได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีได้เช่นกัน จึงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และเป็นการบัญญัติโดยมุ่งหมายให้ใช้บังคับโดยก่อให้เกิดผลร้ายหรือความเสียหาย แก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง การตรากฎหมายเช่นนี้ย่อมจะกระทำมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง เพราะเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรมอันเป็นที่ยอมรับบังคับใช้อยู่ในสังคมไทย

นอกจากนี้ ผู้ร้องยังอ้างว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม ย่อมมีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองที่มีฐานะทางการเงินดีเท่านั้นที่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวสามารถเสนอผู้จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสามได้ จึงมีผลเป็นการจำกัดมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ โดยมีได้มีบทบัญญัติใดๆ ในรัฐธรรมนูญรองรับหลักการที่กำหนดขึ้นใหม่ จึงเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการดำเนินการตามหลักการพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

อนึ่ง หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสามนี้ บัญญัติไว้ในหมวดว่าด้วยบทลงโทษ ถือได้ว่า เป็นมาตรการการกำหนดโทษแก่บุคคล ทั้งที่ไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นบทกำหนดโทษแก่บุคคล โดยไม่มีการกำหนดความผิดไว้ตามกฎหมาย อันเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่และขัดต่อหลักการ “ไม่มีโทษโดยไม่มีความผิด และไม่มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ กำหนดรับรองไว้อย่างแจ่มชัด

ผู้ร้องจึงเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๒) เพื่อให้วินิจฉัยว่า มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ข้อความนั้นเป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคสี่

ประเด็นเบื้องต้นที่ต้องพิจารณา คือ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๕๓ หรือร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๕๔ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

ฯลฯ

(๒) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยและแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

ฯลฯ

พิจารณาแล้ว เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนสี่สิบสามคน ซึ่งไม่น้อยกว่ายี่สิบคน เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้แล้วเสนอความเห็นนั้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๒) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับความเห็นนั้นไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปได้

ศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้วุฒิสภาในฐานะที่เป็นองค์กรที่เพิ่มเติมความในมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงความเห็นเป็นหนังสือเพื่อประกอบการพิจารณา

คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหนังสือแจ้งว่า ไม่ประสงค์จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ส่งรายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตราดังกล่าวมาเพื่อประกอบการพิจารณา

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ซึ่งเพิ่มโดยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๒๒ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๒ หรือไม่

บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นและพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่ร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างในเขตเลือกตั้งนั้นด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “เงินได้ตามมาตรานี้ให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน” เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องร่วมกับพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างในเขตเลือกตั้งนั้นด้วย และเงินได้ตามมาตรานี้ให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

พิจารณาแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ไม่ใช่บทบัญญัติที่มีข้อความจำกัดสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแต่ประการใด เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งยังคงมีสิทธิที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกประการ เพียงแต่บัญญัติไว้ว่า ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ก็จะไม่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบสามสิบวันนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๕ วรรคสอง ซึ่งโดยปกติจะมาจากการเสนอของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่ อันเป็นเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) จึงเห็นได้ชัดว่าการที่มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น และพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่ ร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งดังกล่าว ไม่ได้มีข้อความใดจำกัดสิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี บทบัญญัติดังกล่าว ก็ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ส่วนกรณีที่มีผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักไว้ว่า บุคคลจะได้รับการปฏิบัติและการคุ้มครองตามกฎหมายต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันโดยเท่าเทียมกัน และห้ามการเลือกปฏิบัติ เว้นแต่เป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองประเภท แตกต่างกันโดยที่มาคือจากแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม ใช้บังคับเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งของตนร่วมกับพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกคนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติ มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสามนี้โดยเท่าเทียมกัน หากพรรคการเมืองใดไม่ต้องการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างลง เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนไปดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี พรรคการเมืองนั้นก็มิมีสิทธิเสมอกันในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคตนไปดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองนั้น และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีชื่อนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๑) บัญญัติให้เลื่อนผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นในลำดับถัดไป ขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน เพราะฉะนั้น มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม จึงเป็นบทบัญญัติที่จะช่วยส่งเสริมให้พรรคการเมืองต่าง ๆ แบ่งสรรหน้าที่ของสมาชิกของพรรคตนให้ชัดเจนก่อนสมัครรับเลือกตั้งว่า

สมาชิกผู้ใดควรทำหน้าที่นิติบัญญัติและดูแลประชาชนในเขตเลือกตั้ง และผู้ใดควรทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ดูแลผลประโยชน์ของคนทั้งประเทศ อันจะช่วยป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเกิดการแก่งแย่งกันเพื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกันตลอดเวลา และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองเหมือนในอดีต

เพราะฉะนั้น มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ซึ่งเป็นข้อความต่อเนื่องจากวรรคสาม ไม่เพียงแต่จะไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เท่านั้น แต่ยังเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่ต้องการปฏิรูปการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพอีกด้วย

สำหรับกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

พิจารณาแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญาแก่บุคคลใด เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำของบุคคลนั้นเป็นความผิด สำหรับบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ที่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างร่วมกับพรรคการเมืองที่ตนสังกัดและให้เงินได้นั้นตกเป็นรายได้แผ่นดินนั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว มิใช่โทษอาญา เพราะโทษอาญาตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ บัญญัติไว้มีแต่การประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน แต่เป็นเพียงมาตรการเตือนพรรคการเมืองต่างๆ ให้ทราบล่วงหน้าเท่านั้น ว่าจะต้องรับผิดชอบอย่างไรบ้างในกรณีที่พรรคการเมืองของตนไม่ปฏิรูปตนเองให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

อนึ่ง การบัญญัติ ให้ต้องมีผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอันเป็นผลมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งผู้นั้นได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ก็เพราะผู้นั้นและพรรคการเมืองที่ผู้นั้นสังกัดอยู่เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเลือกตั้งเช่นว่านั้น ซึ่งเป็นมาตรการที่บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองนั้นๆ โดยเฉพาะ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ซึ่งเพิ่มโดยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๒๒ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๒

ศาสตราจารย์ ดร. กระทบ ทงธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ